

## مدل یابی ساختاری الگوی شایستگی مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌ها منطبق بر فرهنگ اسلامی

کاظم چراج بیرجندی<sup>۱</sup> - حسین پیمانی زاد<sup>۲\*</sup> - محمد کشتی دار<sup>۳</sup> - حسن فهیم دوین<sup>۴</sup>  
۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران ۲. دانشیار گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران ۳. دانشیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران ۴. استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران  
(تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۵/۲۶ ، تاریخ تصویب: ۱۳۹۶/۱۱/۲۵)

### چکیده

هدف از این پژوهش طراحی و ارزیابی الگوی شایستگی‌های مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌های ایران بود. روش پژوهش، توصیفی- تحلیلی و نمونه آماری ۱۲۲ نفر از مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور بودند که به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه محقق‌ساخته بوده که برای ارزیابی الگوی پیشنهادی با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و بهره‌گیری از نظرهای خبرگان مدیریت ورزشی با استفاده از تکنیک دلفی ساخته شده بود. روایی محتوایی و روایی سازه (تحلیل عاملی) مطلوب ارزیابی شد و برای همه ابعاد شایستگی آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی بیشتر از ۰/۷ به دست آمد. برای تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی تأییدی و معادلات ساختاری با استفاده از نرمافزار SMART PLS استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد که شایستگی‌های مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌های ایران شامل شایستگی اسلامی، ویژگی‌های فردی، عملکرد مطلوب، توانایی فکری، ارتباطی، سازمانی و حرفة‌ای است که از میان این عوامل، شایستگی اسلامی، بیشترین اهمیت را در طراحی الگو از دیدگاه مدیران داشته است. ارزیابی و توسعه این شایستگی‌ها باید به اولویتی اساسی در انتخاب، انتصاب و ارزیابی عملکرد مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌های ایران تبدیل شود.

### واژه‌های کلیدی

الگوی شایستگی، ایران، دانشگاه، شایستگی، مدیران تربیت بدنی.

## مقدمه

تحقیق عدالت اسلامی، اصل استقرار هر چیزی در جای خود، محقق می‌شود. با رجوع به آیه ۱۰۵ سوره انبیاء، خداوند تأکید می‌کند که حکومت و سروری بر زمین برای بندگان صالح و شایسته است. از نظر قرآن، سنت خداوند متعال بر این است که شایستگان زمام امور را به دست بگیرند (انعام: ۱۲۴)؛ زیرا مسئولیت‌ها امانت‌الله‌اند (نساء: ۵۸) (۹). پیامبر اکرم (ص)، ضرورت مدیریت در سطح خرد و کوچک را چنین بیان می‌فرمایند: اذا کان ثلاثة في سفر فليواهروا أحدهم: هنگامی که سه نفر در سفر بودند، باید از یک نفرشان فرمان ببرند (۴). همچنین از فرمایش‌های امام علی (ع) در غرر الحكم نقل شده که یکی از چهار عامل سقوط دولتها عقب راندن شایستگان است (۴، ۵).

نکته مهم دربارهٔ شایستگی‌ها این است که همه شایستگی‌ها از یک نوع نیستند. به همین دلیل، صاحب‌نظران شایستگی‌ها را دسته‌بندی و براساس آن، مدل شایستگی<sup>۳</sup> را تدوین می‌کنند. یک مدل شایستگی، فهرستی از شایستگی‌هایی است که با مشاهده عملکرد رضایت‌بخش یا عملکرد مورد انتظار کارکنان برای یک شغل خاص به دست می‌آید. مدل همچنین می‌تواند در تحلیل مهارت و مقایسه بین شایستگی‌های در دسترس و مورد نیاز سازمان و افراد، مفید باشد (۱۵). به عبارت دیگر، مدل‌های شایستگی، مهم‌ترین شایستگی‌هایی را شامل می‌شوند که واقعاً بر عملکرد تأثیر می‌گذارند (۱۴).

از اوایل دهه ۷۰ قرن نوزدهم تا عصر حاضر، صاحب‌نظران مختلف و سازمان‌ها، فهرست‌های مختلفی از شایستگی‌های مورد نیاز مدیران را تدوین کرده‌اند. کوچران<sup>۴</sup> (۲۰۰۹) پژوهشی با عنوان «مطالعه توسعه شایستگی در دانشگاه ایالت اوهایو: توسعه یک مدل شایستگی برای بسط و گسترش سازمان در قرن ۲۱»

روند فزاینده رقابت و ضرورت دستیابی سازمان‌ها به سطوح بالاتری از کیفیت و بهروزی ایجاد می‌کند که در آینده سازمان‌ها، به مدیران و رهبرانی به مراتب تواناتر، مستعدتر و شایسته‌تر نیازمند باشند (۱۳). به همین دلیل ادبیات مدیریت مملو از تألفات و مقالات بی‌شماری است که به استعدادها، مهارت‌ها و توانایی‌های خاص مدیران کارآمد اشاره دارند. شایستگی<sup>۱</sup> که مدیر را در انجام وظایف خطیر مدیریتی موفق می‌دارد (۳). یکی از رویکردهایی که در دهه‌های اخیر به دنیای مدیریت عرضه شد، مفهوم شایستگی یا قابلیت است. این مفهوم ابتدا توسط پروفسور مک کله لنڈ<sup>۲</sup> در دهه ۷۰ به عنوان پیش‌بینی‌کننده توفیق کارکنان در شغل معرفی شد. از این‌رو او شایستگی را معیار گرینش توصیه کرد (۱۹). در ادبیات موجود، تعاریف مختلفی دربارهٔ شایستگی وجود دارد، همه تعاریف مذکور بسیار شبیه هم هستند و در آنها بر نقش‌ها و مسئولیت‌هایی تأکید می‌شود که با بررسی آنها نتیجه می‌گیریم، تعريف واحد و اصطلاح‌شناسی معینی دربارهٔ شایستگی وجود ندارد (۱۳). برای مثال شایستگی را قابلیت، قدرت، توانایی و ظرفیت انجام یک وظیفه می‌دانند (۷). در تعريفی دیگر هر گونه خصیصه، ویژگی یا مهارتی را که بتواند در انجام اثربخش وظایف مؤثر واقع شود، شایستگی می‌نامند (۱).

شایستگی از دیرباز مورد توجه آیین انسان‌ساز اسلام و فرهنگ ایرانی بوده است، چنان‌که با درنگی در اندیشه‌های سیاسی - اجتماعی اسلام، و با واکاوی آموزه‌های تعالی‌بخش اسلامی به خوبی می‌توان جایگاه شایسته‌سالاری را استخراج کرد. عدالت، به عنوان اساسی- ترین اصل دینی، همان شایسته‌سالاری است؛ چراکه با

3. Competency Model  
4. Cochran

1. Competency  
2. McClelland

حوزه تربیت بدنی است که تأثیر بسزایی در بسترسازی فعالیت حرکتی و به‌تبع آن رشد همه‌جانبه دانشجویان را در برخواهد داشت، ازین‌رو شایستگی مدیران آن حوزه تأمین‌کننده رشد و شکوفایی جوانان برای آینده کشور خواهد بود. تعیین شایستگی‌های مورد نیاز مدیران ورزشی یکی از زمینه‌های مطالعه در مدیریت ورزشی است و این شایستگی‌ها باید بهمنظور آماده کردن افراد برای احراز پست‌های مدیریتی شناسایی شوند (۱۲). محققان حیطه مدیریت ورزشی با توجه به تغییرات جامعه، ارزیابی‌های مکرر از شایستگی‌های مورد نیاز اجرای یک شغل در ورزش را پیشنهاد کرده‌اند. چندین مطالعه در زمینه تعیین شایستگی‌های مدیران در حوزه‌های تفریحی، ورزشی و دانشگاهی انجام گرفته است (۲). در این زمینه چن (۲۰۰۴)، در تحقیق خود با عنوان «بررسی شایستگی‌های مورد نیاز مدیران تجهیزات و تسهیلات ورزشی تایوان» هشت شایستگی اصلی را شناسایی کرد که شامل مدیریت سازمان، بودجه‌بندی، مدیریت خطر، مهارت ورزشی، مدیریت تسهیلات ورزشی، مدیریت ارتباطات، رایانه، ارتباطات، عامل مدیریت منابع انسانی است (۱۲).

کوینسفیلد<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۰۳) در بررسی شناسایی شایستگی‌های مدیریتی مهم در مراکز تناسب اندام در یونان به ابعاد بازاریابی و ارتباطات (۵ مؤلفه)، مدیریت منابع انسانی (۵ مؤلفه)، مدیریت مالی (۳ مؤلفه) و مدیریت (۳ مؤلفه) اشاره کردند (۱۸). بال<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۰۸) پژوهشی با هدف شایستگی‌های رهبری مدیران تفریحی دانشگاهی در ویسکانسین انجام دادند. این مطالعه بهمنظور کمک به مدیران تفریحی، در توسعه دانش و درک شایستگی‌های رهبری، جهت ایجاد یک مرکز تفریحی موفق انجام گرفت. در این پژوهش برای

انجام داده که چهارده مورد شایستگی‌های محوری شامل ارتباطات، یادگیری مستمر، عرضه خدمات به مشتری، تنوع، انعطاف‌پذیری و تغییر، روابط بین‌فردي، دانش توسعه، تخصص‌گرایي، مدیریت منابع، کار گروهی و رهبری، کاربرد فناوري و سازگاری با آن، تفکر و حل مسئله، درک و فهم دیگران و جوامع و خودفرمانی را شناسایی کرد (۱۴). قربان‌نژاد و عیسی‌خانی (۱۳۹۲) در بررسی الگوی شایستگی مدیران براساس نهج‌البلاغه امام علی (ع)، الگوی شایستگی مدیران را در قالب پنج شایستگی تقوامداری، امانتداری، عدالتورزی و انصاف، تصمیم‌گیری و رفتاری- اخلاقی ارائه کردند (۸). دهقانی سلطانی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «شناسایی عوامل مؤثر بر شایستگی‌های مدیران ایرانی اسلامی در سازمان‌های دولتی» نشان دادند که شایستگی‌های مدیران در سازمان‌های دولتی کشور شامل ارتباطات سازنده، خدمتگزاری، مهارت مدیریت استرس، مردمی بودن، مهارت مدیریتی، اسلامی و دینی بودن، مهارت حل اثربخش مسئله و شایستگی‌های هوشی است که مردمی بودن، بیشترین میزان اهمیت را در طراحی الگو از دیدگاه مدیران داشته است (۶). اخیراً نیز اولریچ<sup>۴</sup> و همکاران (۲۰۱۶) در کنفرانس بین‌المللی منابع انسانی، مدل شایستگی منابع انسانی را شامل ۱۲ مقوله اصلی خوش‌طبعی، پاسخگویی مشتری، پاسخگویی مطمئن، رهبری، کارایی عملیاتی، مدیریت دانش، حس خارجی، نوآوری، فناوري، سرعت، فرهنگ یا ذهنیت مشترک، پیوستگی و ارتباطات دانسته‌اند (۲۱).

از طرفی دانشگاه که به عنوان نهادی پیچیده رسالت تربیت نیروی انسانی متخصص و توسعه علوم و فناوري را در جامعه عهده‌دار است، جایگاه ویژه‌ای در این بحث دارد (۴). یکی از حوزه‌های بسیار مهم و کلیدی در دانشگاه

2. Chen

3. Koenigsfeld

4. Ball

1. Ulrich

شاپیوستگی‌ها معرفی شدند (۲۰). اکستین<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۵) شایستگی‌ها و نیازهای آموزشی مدیران ورزشی مدارس استان شمال غربی آفریقای جنوبی را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که شایستگی‌های عملکردی و اصلی مدیریت برای مدیر ورزشی بسیار مهم‌اند و علاوه‌بر آن نیاز به آموزش معلمان در مدیریت امور مالی ورزشی، امکانات ورزشی و منابع انسانی، و همچنین ارائه کارگاه‌های آموزشی در روابط عمومی، بازاریابی ورزشی و سازمان‌های ورزشی را پیشنهاد دادند (۱۶). همچنین محمدی و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی با هدف شناسایی و تعیین شایستگی‌های مورد نیاز مدیران ورزشی ناجا و ارائه الگو انجام دادند. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه مدیران ورزشی ناجا و افسران ارشد دارای سابقه مدیریتی ورزش به تعداد ۱۴۰ نفر بودند که همه آنها به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. نتایج نشان داد شایستگی مدیران شامل ۴ بعد اصلی فراشاپیوستگی (۵ مؤلفه)، شایستگی‌های شناختی (۱ مؤلفه)، شایستگی‌های اجتماعی (۳ مؤلفه) و شایستگی‌های وظیفه‌ای (۲ مؤلفه) تعیین شد. نتایج تحلیل نیز گواه مطلوبیت و تناسب الگوست (۱۰).

مرور تحقیقات گذشته گویای مدل‌های متعدد شایستگی سازمان‌ها در کشورهای مختلف است که همه به‌دبیال بهره‌وری و حرکت در مسیر رقابت جهانی‌اند. سازمان‌های ایران نیز از این قاعده مستثنا نیستند که در این بین دانشگاه‌ها به عنوان نهادی مدرن با داشتن دیرینه‌ای بالغ بر هفت سده یکی از نهادهای بسیار تأثیرگذار در جامعه هستند و با وجود تغییرات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و فناوری دستخوش فعالیت‌های تخصصی‌تر شده که در اثربخشی آن نقش مدیران دانشگاه بی‌بدیل است. از طرفی سرعت تحول و تغییرات جدید هر

دریافت اطلاعات سه مرحله روش دلفی انجام گرفت. در مرحله اول، خبرگان ۱۲ شایستگی مهم رهبری را شناسایی کردند که این شایستگی‌ها در مرحله دوم به ۶ شایستگی کاهش یافت و در مرحله سوم و نهایی، ارتباطات، مدیریت بودجه، مدیریت شخصی، سازگاری با تغییر و تعهد، پنج شایستگی رهبری مدیران مراکز تفریحی بود که می‌تواند زمینه‌ساز موفقیت آنها باشد و مورد توافق خبرگان بود (۱۱). فرضعلی‌بور و همکاران (۲۰۱۲) به بررسی و مقایسه دیدگاه استادان دانشگاه و مدیران برگزاری مسابقات ورزشی فدراسیون‌ها، در مورد صلاحیت‌های رویدادهای ورزشی مدیران به صورت میدانی پرداختند. ۳۹ استاد دانشگاه با بیش از سه سال تجربه در تدریس در دوره‌های مربوط به مدیریت رویدادهای ورزشی و ۶۴ مدرس را که در برگزاری مسابقات ورزشی فدراسیون‌ها شرکت داشتند، انتخاب کردند. نتایج نشان داد تکنیک‌های برنامه‌ریزی، مدیریت رویداد، سایتها ورزشی و مدیریت امکانات ورزشی، و تحقیق و مدیریت رویداد مهم‌ترین صلاحیت مدیران ورزشی‌اند. بین نظرهای استادان و دانشگاه تفاوت معناداری وجود نداشت (۱۷).

ردار<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی، به توسعه ابزاری برای تعیین شایستگی‌های مدیران ورزش اسلوونیایی پرداختند. هدف آنها، معرفی یک مدل علمی از شایستگی‌های کلیدی مورد نیاز برای موفقیت مدیران ورزشی، با استفاده از تحلیل عاملی بود. در این مدل خلاقیت مدیران، به عنوان مهم‌ترین شایستگی و همچنین دانش و مهارت سازمانی برای ایجاد محیط کاری مطلوب در جهت اهداف سازمانی و اهداف تجاری، ارتباطات، دانش و مهارت‌های مربوط به بازارهای مالی و درک مسئولیت اجتماعی در رابطه با محیط زیست به عنوان دیگر

### روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر راهبرد، توصیفی- تحلیلی که به لحاظ روش همبستگی است. جامعه آماری تحقیق را ۴۲۰ مدیر تربیت بدنی دانشگاه‌های سراسر کشور در سال تحصیلی ۹۵-۹۶ تشکیل می‌دادند. در پژوهش حاضر بهمنظور محاسبه حجم نمونه با فرمول زیر، پس از توزیع پرسشنامه بین ۳۰ نمونه اولیه به صورت تصادفی، واریانس محاسبه و براساس آن تعداد نمونه محاسبه شد. تعداد نمونه مورد بررسی براساس رابطه کوکران که در زیر مشخص است، با واریانس به دست آمده که برابر است با  $0/1292$  با دقت برآورد  $0/05$  در سطح خطای  $0/05$  معادل  $135$  نفر، محاسبه شده است.

$$n = \frac{N \delta^2 z_{\alpha/2}^2}{e^2(N-1) + \delta_x^2 z_{\alpha/2}^2}$$

همچنین نتایج مطالعه میدانی فوق، صورت گرفت. این ایزار، یک پرسشنامه محقق‌ساخته حاوی ۳۳ سؤال بود. با مراجعه به مدیران تربیت بدنی دانشگاه به عنوان صاحب-نظران و کسب نظرهای آنها درباره ملاک‌های شایستگی-های ارائه شده الگوی پیشنهادی ارزیابی شد. این پرسشنامه دارای ۷ طبقه اصلی شایستگی است که در جدول ۱ ارائه شده است.

در این پژوهش روایی پرسشنامه از چند مسیر بررسی شد. روایی محتوای پرسشنامه توسط ۱۰ خبره مدیریت ورزشی تأیید شد. شاخص روایی همگرا (AVE) برای همه طبقات شایستگی بیشتر از  $0/5$  به دست آمد که نشان می‌دهد میزان همبستگی هر بعد با مؤلفه‌های مربوطه در حد قابل قبولی است. ماتریس فورنل و لارک برای بررسی روایی واگرا استفاده شد. با توجه به جدول ۲ ملاحظه می-شود که تمام اعداد روی قطر اصلی ماتریس لارک و فورنل

روز شایستگی جدیدی بر شایستگی‌های گذشته افزون می‌کند. از این‌رو لزوم توجه به شایستگی‌های مدیران در دانشگاه را روش می‌سازد (۴). از طرفی با توجه به نقش ورزش و تربیت بدنی در توسعه و کمال انسان، نقش مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌ها و برخورداری از شایستگی-های تخصصی و اسلامی در جهت برنامه‌ریزی و نهادینه کردن فعالیت‌های حرکتی و اثربخشی آن در بین دانشجویان اهمیت بسزایی دارد. بنابراین، پژوهش حاضر در صدد تبیین شاخص‌های شناسایی افراد شایسته برای مدیریت ورزش دانشگاه‌ها براساس مدلی منسجم است و سؤال تحقیق این گونه مطرح می‌شود: برای مدیریت ورزش دانشگاه‌ها چه شایستگی‌هایی مورد نیاز است؟

$$n = \frac{420 \times (0/1292) \times (1/96)^2}{(0/05)^2 \times 419 + (0/1292) \times (1/96)^2} \square ۱۳۵$$

این افراد با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای به تناسب هر طبقه انتخاب شدند. منظور از طبقات دانشگاه دولتی، پژوهشی و آزاد اسلامی است (دانشگاه پیامنور و غیرانتفاعی زیرمجموعه دانشگاه دولتی در نظر گرفته شده است).

مؤلفه‌های مربوط به شایستگی‌های مدیران تربیت بدنی براساس مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی مدل‌ها و استخراج شاخص‌های اولیه، از طریق نظرخواهی از ۱۵ خبره با مدرک دکتری مدیریت ورزشی و سه سال سابقه مدیریت تربیت بدنی دانشگاه (که با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند)، شناسایی، تکمیل، دسته‌بندی و زیربنای طراحی الگوی شایستگی‌های مدیران تربیت بدنی دانشگاه تلقی شد (شاخص‌گاهی اسلامی با روش تدبیر در قرآن و نهج‌البلاغه استخراج شده است). طراحی ابزار جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از مؤلفه‌های این الگو و

همسانی درونی پرسشنامه، با توزيع ۳۰ پرسشنامه در مرحله پیشآزمون بین جامعه آماری، برای همه ابعاد بیشتر از ۷/۰ بدست آمد که نشان از انسجام درون پرسشنامه دارد (جدول ۲).

از اعداد زیر خود بزرگترند و این نشان می‌دهد که همبستگی هر سازه با مؤلفه خود، بیشتر از همبستگی سازه با سایر مؤلفه‌هاست و بدین ترتیب روابی و اگرای پرسشنامه نیز تأیید می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای سنجش پایایی و جهت بررسی

جدول ۱. دسته‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های شایستگی مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌ها براساس روش کتابخانه‌ای و نظرخواهی خبرگان

مؤلفه‌ها (سؤالات)	ابعاد
۱. قاطعیت ۲. اعتقاد به نفس ۳. انتقاد پذیری ۴. انضباط ۵. هوشیاری و بهره‌گیری از فرصت‌ها	شاپیویتگی‌های فردی (۵ سؤال)
۱. گوش کردن مؤثر ۲. ارتباطات مؤثر ۳. شبکه‌سازی ۴. مدیریت تعارض ۵. احترام به دیگران	شاپیویتگی‌های ارتباطی (۵ سؤال)
۱. تفکر راهبردی ۲. تفکر تحلیلی ۳. تفکر خلاق	شاپیویتگی‌های فکری (۳ سؤال)
۱. برنامه‌ریزی در کار ۲. سازماندهی منابع ۳. پذیرش ریسک	شاپیویتگی‌های سازمانی (۳ سؤال)
۱. مدیریت دانش ۲. افزایش استاندارد سازی و نظمدهی کار ۳. پیدا کردن راههایی برای کاهش هزینه‌ها و استفاده صحیح از منابع ۴. بهره‌برداری از آخرین تکنولوژی برای کسب مزیت رقابتی ۵. انعطاف‌پذیری و سرعت در تغییر	شاپیویتگی‌های مرتبط با عملکرد (۵ سؤال)
۱. تخصص مرتبط و اشراف به کار ۲. سابقه مدیریت در ورزش ۳. ارتباط با رسانه‌ها ۴. توانایی مدیریت رویدادها و مسابقات ورزشی ۵. توانایی الگوبرداری از تجارب سازمان‌های ورزشی موفق	شاپیویتگی‌های حرفاً (۵ سؤال)
۱. عدالت‌ورزی و انصاف ۲. تقوامداری ۳. امانتداری ۴. سعه صدر ۵. حسن خلق ۶. پرهیز از تکبر ۷. پرهیز از تکبر	شاپیویتگی‌های اسلامی (۷ سؤال)

جدول ۲. ماتریس سنجش روابی و اگرا به روش فورنل و لارکر - آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و روابی همگرا

۱۶۵	۰/۹۲	۰/۸۶	شاپیویتگی‌های فردی	۰/۸۱	۰/۸۵	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های ارتباطی	۰/۷۸	۰/۷۳	۰/۵۴	۰/۷۸	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۸۱	۰/۷۳	۰/۷۳	۰/۵۴	۰/۷۸	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۵۴	۰/۸۱	۰/۷۵	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰												
۰/۶۵	۰/۹۲	۰/۸۶	شاپیویتگی‌های فردی	۰/۸۱	۰/۸۵	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های ارتباطی	۰/۷۸	۰/۷۳	۰/۵۴	۰/۷۸	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۸۱	۰/۷۳	۰/۷۳	۰/۵۴	۰/۷۸	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۵۴	۰/۸۱	۰/۷۵	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰												
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های ارتباطی	۰/۷۸	۰/۷۳	۰/۷۸	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۸۱	۰/۷۳	۰/۷۸	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۸	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰																				
۰/۵۴	۰/۷۸	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۸۱	۰/۷۳	۰/۷۸	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰																											
۰/۵۴	۰/۷۸	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰																											
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۷۳	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های ارتباطی	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فردی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۷۳	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰																											
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۷۳	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های ارتباطی	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فردی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های فردی	۰/۷۳	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	شاپیویتگی‌های ارتباطی	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰																		
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۷۳	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰																											
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۷۳	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های ارتباطی	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فردی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های فردی	۰/۷۳	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	شاپیویتگی‌های ارتباطی	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/۹۰	شاپیویتگی‌های اسلامی	۰/۷۹	۰/۷۲	۰/۷۱	۰/۷۱	۰/۷۲	۰/۵۲	۰/۸۰																		
۰/۵۴	۰/۷۷	۰/۷۲	شاپیویتگی‌های فکری	۰/۷۳	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	شاپیویتگی‌های سازمانی	۰/۷۱	۰/۵۵	۰/۶۳	۰/۷۳	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های عملکرد مطلوب	۰/۷۸	۰/۶۶	۰/۷۰	۰/۷۳	۰/۷۶	۰/۵۸	۰/۷۷	۰/۷۳	شاپیویتگی‌های حرفاً	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۶۴	۰/۹۲	۰/																																			

### نتایج و یافته‌های تحقیق

اطلاعات توصیفی پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه این پژوهش، در جدول ۳ تبیین شده است. در این پژوهش ۱۲۲ مدیر تربیت بدنی دانشگاه شرکت داشتند که بیشتر آنها مرد با مدرک تربیت بدنی، فوق لیسانس، با سابقه مدیریتی بین ۱۰ تا ۱۵ سال و سن بین ۴۱ تا ۵۰ سال بودند.

از ۱۳۵ پرسشنامه توزیع شده ۱۲۲ پرسشنامه بازگردانده شد. در نهایت از معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار SMART PLS برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

جدول ۳. توصیف مشخصات نمونه آماری پژوهش

نام متغیر	فراوانی	درصد	نام متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۰۹	۸۸/۵	زن	۱۰۹
تحصیلات	فوق لیسانس	۷۹	۱۱/۵	دکتری	۱۴
رشته	تربیت بدنی	۱۰۹	۲۳/۸	لیسانس	۲۹
جمع	غیرتربیت بدنی	۱۳	۶۴/۸	فوق لیسانس	۷۹
		۱۰۰	۱۱/۴	دکتری	۱۴
		۱۰/۷	۸۹/۳	تربیت بدنی	۱۰۹
		۳/۳	۴۸/۴	فوق لیسانس	۷۹
		۴۱	۷/۴	دکتری	۱۴
		۴۸/۴	۲۵/۴	تربیت بدنی	۱۰۹
		۴۱	۲۸/۷	لیسانس	۲۹
		۴۸/۴	۲۶/۲	زن	۱۴
		۴۱	۱۹/۷	مرد	۱۰۹
		۴۱			

تحقیق، از دو شاخص  $R^2$  و  $Q^2$  استفاده می‌کنیم. معیار  $R^2$  تنها برای مؤلفه شایستگی‌های حرفه‌ای در حد متوسط قرار گرفته است، اما برای سایر متغیرها بیشتر از ۰/۶ است که نشان‌دهنده برازش قوی مدل ساختاری است. همچنین معیار  $Q^2$  برای شایستگی‌های حرفه‌ای بیشتر از حد متوسط و برای سایر مؤلفه‌ها در حد قوی قرار دارد (بیشتر از ۰/۳۵) و این موضوع مؤید قدرت پیش‌بینی بالای مدل است. در انتها برای برازش کلی مدل از آماره GOF استفاده می‌کنیم که از رابطه زیر بدست می‌آید:

$$GOF = \sqrt{Communalities} \times \overline{R^2}$$

که در آن  $\overline{Communalities}$  از میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان مرتبه اول و نیز  $\overline{R^2}$  از میانگین تمام  $R^2$  مربوط به متغیرهای پنهان مرتبه اول و

/رزیابی مدل مفهومی پژوهش نتایج حاصل از محاسبات مربوط به آزمون KMO جهت سنجش اطمینان از اینکه داده‌های موجود برای تحلیل عاملی مناسب است، در جدول ۴ آمده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، مقدار ۰/۸۵۵ KMO برابر بوده، از این‌رو همبستگی‌های موجود بین داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب است (حداقل مقدار قابل قبول برای این شاخص ۰/۶ توصیه شده است). از طرفی سطح معناداری آزمون بارتلت زیر ۰/۰۵ است، از این‌رو همبستگی‌های موجود بین داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب است. هنگامی که یک مدلی تخمین زده می‌شود، برنامه نرم‌افزاری یک سری آماره‌هایی مانند خطای استاندارد، آماره  $t$  و غیره را درباره ارزیابی تناسب مدل با داده‌ها منتشر می‌کند، که در نرم‌افزار SMART PLS برای بررسی اعتبار روابط تعریف شده بین متغیرهای

با توجه به اینکه مقدار GOF از ۰/۳۶ بیشتر است، نشان می‌دهد که مدل کلی از برآش قوی برخوردار است.

دوم درونزا به دست می‌آید. از این‌رو GOF برای این مدل  $GOF = \sqrt{0.53 \times 0.73} = 0.62$  برابر است با

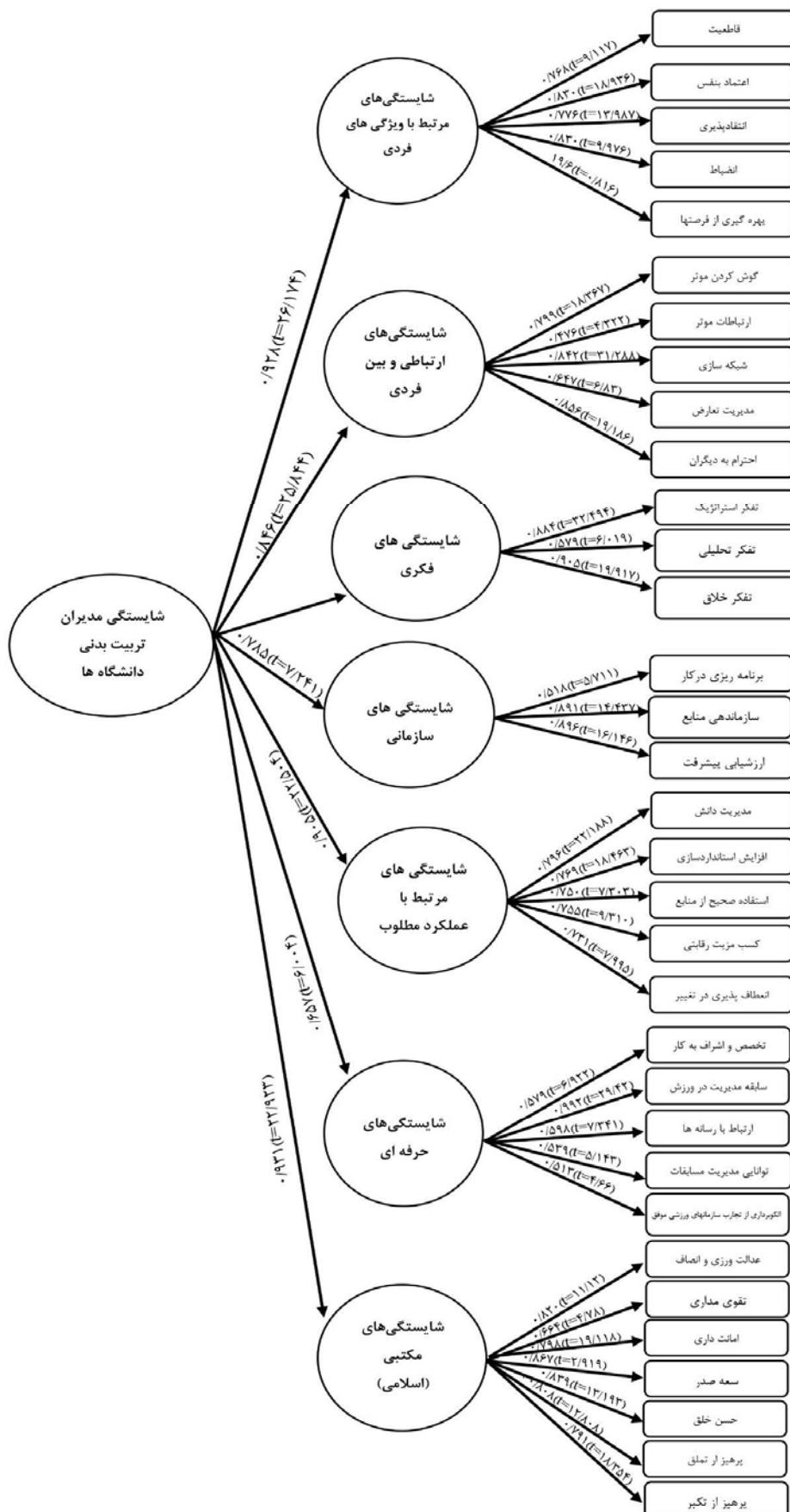
جدول ۴. آزمون KMO و بارتلت	
	KMO
معیار نمونه	۰/۸۵۵
آماره آزمون بارتلت	۴۳۲۴/۳۱۵
درجه آزادی	۸۲۰
سطح معناداری	۰/۰۰۱

فکری، ارتباطی و بین‌فردي، سازمانی، حرفه‌اي، از ضرایب استاندارد (بار عاملی) و اعداد معناداری استفاده شده است. با توجه به اینکه تمام ضرایب مسیر استاندارد، بیشتر از ۱/۹۶ و آماره  $t$  مربوط به همه ابعاد نیز بیشتر از ۰/۵ هستند، می‌توان نتیجه گرفت تمام عوامل شناسایی شده شایستگی، از دید مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌ها، در دستیابی به الگوی شایستگی مؤثرند. همان‌طور که در شکل ۱ و جدول ۵ مشخص شده است، بیشترین میزان تأثیر مربوط به ابعاد شایستگی اسلامی، ویژگی‌های فردی، عملکرد مطلوب، فکری، ارتباطی و بین‌فردي، سازمانی، حرفه‌اي با بار عاملی ۰/۹۳۱، ۰/۹۲۸، ۰/۹۰۵، ۰/۸۷۹، ۰/۸۴۶، ۰/۷۸۵ و ۰/۶۵۷ است.

#### مدل‌بایی معادلات ساختاری

با توجه به آنالیز به عمل آمده بر روی نظرهای مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور، الگوی به دست آمده دارای اجزای ارائه شده در شکل ۱ و جدول ۵ است. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که تمامی مؤلفه‌های مربوط به ابعاد زمینه‌ساز شایستگی در تحلیل، در سطح ۰/۰۵ معنادار بودند (شکل ۱). از این‌رو رابطه مثبت معناداری بین هر یک از ابعاد و متغیر شایستگی مدیران به دست آمد.

شایان ذکر است که برای تأیید یا رد تأثیر هر یک از ابعاد شایستگی مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌ها شامل شایستگی اسلامی، ویژگی‌های فردی، عملکرد مطلوب،



شکل ۱. الگوی اندازه‌گیری تأیید ابعاد شایستگی با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری

بحث و نتیجه‌گیری

پرداخته و از طرفی با سیر در قرآن کریم و نهج البلاغه الگو را منطبق بر فرهنگ اسلامی معرفی کرده است.

در یافته‌های این پژوهش، بعد شایستگی‌های اسلامی با بار عاملی ۰/۹۳۱ و قدرت تبیین ۸۶۸/۰ به عنوان مهم-ترین بعد شایستگی مدیران تربیت بدنی دانشگاه شناخته شد که نشان از اهمیت بالای شایستگی‌های ارزشی و اخلاقی مرتبط با فرهنگ اسلام برای انتخاب و انتصاب مدیران دارد که از منظر مدیران تربیت بدنی دانشگاه با این اهمیت معرفی شده است. منظور از شایستگی‌های اسلامی آن دسته از شایستگی‌های ارزشی یک مدیر است که در قرآن، نهج البلاغه و روایات به آن اشاره شده و شامل عدالتورزی و انصاف، تقوامداری، امانتداری، سعئه صدر، حسن خلق، پرهیز از تملق و پرهیز از تکبر است که نتایج پژوهش حاضر، در مؤلفه‌های تقوامداری، امانتداری، عدالتورزی با نتایج قربان نژاد و عیسی خانی (۱۳۹۲) همخوانی دارد (۸). همچنین در مؤلفه‌های امانتداری، عدالتورزی و خوش‌خلقی با نتایج پژوهش محمدی و همکاران (۱۳۹۴)، در مؤلفه امانتداری و عدالت‌خواهی با یافته‌های درویشی (۱۳۹۴) و در کلیه مؤلفه‌ها با یافته‌های گنجعلی (۱۳۹۲) همخوانی دارد (۱۰، ۹، ۵).

منظور از شایستگی‌های مرتبط با ویژگی‌های فردی در این مدل، مجموعه‌ای از ویژگی‌های کارکردی است که عمدۀ آن قابل اکتساب و مابقی ذاتی بوده و شامل قاطعیت، اعتماد به نفس، انتقاد پذیری، انضباط، هوشیاری و بهره‌گیری از فرصت‌ها است. این بعد با بار عاملی ۰/۹۲۸ و قدرت تبیین ۸۶/۰ از نظر اهمیت در رتبه دوم قرار گرفت.

به عبارتی مدیران تربیت بدنی بعد از شایستگی‌های اسلامی، شایستگی‌های فردی را بالاهمیت دانسته‌اند. در بعد فردی این یافته‌ها، در مؤلفه‌های اعتماد به نفس، انتقاد پذیری، هوشیاری و بهره‌گیری از فرصت‌ها با نتایج زاهدی و شیخ (۱۳۸۹) همخوانی دارد (۷).

با درنظر گرفتن مشکلات اقتصادی کشور، گرانی احداث سازمان‌ها و بهمنظور جلوگیری از اتلاف منابع و لزوم پوشش وسیع خدمات دستگاه‌ها در سطح کشور نقش مدیران حرفه‌ای و شایسته، بسیار پررنگ است. موضوع شایستگی‌های شغلی در انتخاب مدیران ورزشی از مسائل مهمی است که بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است. از سوی دیگر، شایستگی‌های مورد نیاز مدیران هر کشور، به شرایط و الزامات ویژه سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آن جامعه بستگی دارد و باید با اهداف، آرمان‌ها و ارزش‌های آن جامعه همسو باشد. این مهم، بومی‌سازی الگوهای شایستگی مورد استفاده در هر جامعه‌ای را ضروری می‌سازد. از این‌رو در پژوهش حاضر، برای اولین بار پرسشنامه‌ای بهمنظور بررسی شایستگی‌های شغلی مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌ها در داخل کشور منطبق بر فرهنگ اسلامی تنظیم و تأیید شد که می‌تواند برای بررسی و ارزیابی شایستگی‌های مدیران تربیت بدنی دانشگاه‌ها و انتخاب و انتصاب مدیران شایسته در تربیت بدنی دانشگاه استفاده شود. البته پژوهشگرانی مانند چن (۲۰۰۴)، بال و همکاران (۲۰۰۸)، کوچران (۲۰۰۹)، فرضعلی‌پور و همکاران (۲۰۱۲)، ردار و همکاران (۲۰۱۵)، اکستین و همکاران (۲۰۱۵)، دهقانی سلطانی (۱۳۹۴)، احمدی و همکاران (۱۳۹۲)، چیتساز و خزاعی (۱۳۹۱)، قربان‌نژاد و عیسی‌خانی (۱۳۹۲)، اسدی و همکاران (۱۳۹۴) و محمدی و همکاران (۱۳۹۵) (۱۲، ۱۱، ۱۷، ۱۴، ۱۲، ۱۱، ۱۰) ابعاد مختلف شایستگی‌های شغلی را بررسی کردند که البته پژوهش حاضر با بررسی مدل‌های شایستگی مطالعات قبلی و با بهره‌گیری از نظر استادان خبره به تقسیم‌بندی دقیق‌تر ابعاد شایستگی

مؤثر، شبکه‌سازی، مدیریت تعارض، احترام به دیگران است. این بعد شایستگی با یافته‌های زاهدی و شیخ اکستین (۲۰۱۴)، کوینسفلد و همکاران (۱۳۸۹)، نتایج بال (۲۰۰۹) و چن (۲۰۰۴) همخوانی دارد (۲۰۱۲)، (۲۰۱۶)، (۱۱)، (۱۲)، (۱۶)، (۱۸)، (۷).

شایستگی‌های سازمانی، به مهارت‌ها و توانایی‌های مدیر در حوزه منابع انسانی و تحقق وظایف سازمانی گفته می‌شود که شامل برنامه‌ریزی در کار، سازماندهی منابع و ارزشیابی پیشرفت کار است. این بعد شایستگی با بار عاملی ۰/۷۸۵ و قدرت تبیین ۰/۶۱۶ در درجه بعدی اهمیت قرار گرفت. این یافته‌ها، با نتایج زاهدی و شیخ اکستین (۱۳۸۹) در مؤلفه برنامه‌ریزی و سازماندهی، با نتایج فرضعلی‌پور (۲۰۱۲) در مؤلفه برنامه‌ریزی و در بعد سازمانی با نتایج ردار و همکاران (۲۰۱۵) همخوانی دارد (۲۰)، (۱۷)، (۲۰)، (۷).

شایستگی‌های حرفة‌ای، قابلیت‌ها و توانایی‌های تخصصی و ویژه مدیر تربیت بدنی دانشگاه است که شامل تخصص مرتبط و اشراف به کار، سابقه مدیریت در ورزش، ارتباط با رسانه‌ها، توانایی مدیریت رویدادها و مسابقات ورزشی و توانایی الگوبرداری از تجرب سازمان‌های ورزشی موفق می‌شود. این بعد با بار عاملی ۰/۶۵۷ و قدرت تبیین ۰/۴۳۲ در رتبه آخر قرار گرفت. شاید به این دلیل که از نظر مدیران تربیت‌بدنی دانشگاه‌ها در ابتدا یک مدیر برای مدیریت مؤثر نیاز به شایستگی‌های ارزشی و اخلاقی و خصوصیات فردی مانند قاطعیت، اعتماد به نفس و ... دارد. این نتایج، با یافته‌های ردار و همکاران (۲۰۱۵) در مؤلفه داشتن تجربه مدیریت ورزشی و در مؤلفه مدیریت رویداد با نتایج بال (۲۰۰۹) و اکستین (۲۰۱۴) و چن (۲۰۰۴) همخوانی دارد (۲۰، ۱۲، ۱۶، ۱۱).

مطالعه حاضر دارای محدودیت‌هایی بود که از جمله آن، می‌توان به کمبود مطالعات مشابه در کشور به خصوص

از نظر مدیران تربیت بدنی دانشگاه و براساس نتایج این پژوهش، شایستگی‌های مرتب با عملکرد مطلوب با بار عاملی ۰/۹۰۵ و قدرت تبیین ۰/۸۲۰ سومین بعد مهم معرفی شده است. منظور از شایستگی‌های مرتب با عملکرد مطلوب آن دسته از ویژگی‌هایی است که مدیر را قادر می‌سازد به نتایج بهینه دست پیدا کند و شامل مدیریت دانش، افزایش استانداردسازی و نظمدهی کار، پیداکردن راههایی برای کاهش هزینه‌ها و استفاده صحیح از منابع، بهره‌برداری از آخرین تکنولوژی برای کسب مزیت رقابتی، انعطاف‌پذیری و سرعت در تغییر است. این نتایج از حیث مؤلفه‌ها با نتایج اولریچ و همکاران (۲۰۱۶)، ردار و همکاران (۲۰۱۵)، در مؤلفه مدیریت دانش و انعطاف‌پذیری با یافته‌های کوچران (۲۰۰۹) و در مؤلفه سرعت تغییر با نتایج بال (۲۰۰۹) همخوانی دارد (۲۱، ۲۱)، (۱۴)، (۲۰).

شایستگی‌های فکری، آن دسته از شایستگی‌هایی است که بر فرایند شناخت مبتنی بر تحلیل (تجزیه) و ترکیب در جهت دستیابی به درک کامل و جامع یک موضوع در محیط پیرامون خویش دلالت دارد و شامل تفکر راهبردی، تفکر تحلیلی و تفکر خلاق است. این بعد شایستگی با بار عاملی ۰/۸۷۹ و قدرت تبیین ۰/۷۷۳ در اولویت چهارم قرار گرفت. این نتایج، با یافته‌های زاهدی و شیخ (۱۳۸۹) در هرسه مؤلفه و با یافته‌های کوچران (۲۰۰۹) و کوینسفلد و همکاران (۲۰۱۲) در مؤلفه تفکر استراتژیک همخوانی دارد (۱۸، ۱۴، ۷).

براساس یافته‌ها، شایستگی‌های ارتباطی و بین‌فردی با بار عاملی ۰/۸۴۶ و قدرت تبیین ۰/۷۱۵ در درجه بعدی اهمیت قرار گرفت. منظور از شایستگی‌های ارتباطی و بین‌فردی، ارتباطات و تعاملاتی است که مدیر با افراد، گروه‌ها و واحدهای درون و برون سازمان به‌واسطه شغل خود برقرار می‌کند و شامل گوش کردن مؤثر، ارتباطات

نهج‌البلاغه به دنبال انتخاب و جذب مدیران شایسته باشیم تا در وادی مکاتب مدیریتی جدید دچار سرگردانی نشویم. بنابراین بهترین شیوه، مدیریتی هماهنگ و برگرفته از رهنمودهایی است که در قرآن کریم بیان شده است. همچنین پیشنهاد می‌شود به منظور دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ دانشگاه‌ها، از طریق برگزاری دوره‌های توانمندسازی کارکنان، قابلیت و شایستگی مدیرانشان را بهبود بخشدند. همچنین برای پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود با توجه به اهمیت ارزیابی عملکرد در مؤلفه‌های شایستگی، معیارهای ارزیابی شایستگان طراحی و اجرا شود و با ارزیابی شایستگی‌های مدیران تربیت بدنی دانشگاه با عملکرد برتر و متوسط و پایین به آزمودن عینی و عملی الگوی پیشنهادی پرداخته شود.

در بحث جامعه آماری با تأکید بر فرهنگ اسلامی و عدم همکاری بعضی از مدیران تربیت بدنی در تکمیل پرسشنامه اشاره کرد. از مهم‌ترین دلایل تفاوت نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های جهانی پیشین، تفاوت‌های فرهنگی کشورها، تفاوت جامعه و نمونه آماری، روش‌پژوهش متغروت، روش‌های مختلف تحلیل داده‌ها، روش‌های آماری و نیز تفاوت ابزار اندازه‌گیری است.

در پایان می‌توان نتیجه‌گیری کرد که به کارگیری الگوی پیشنهادی با در نظر گرفتن اهمیت ابعاد شایستگی در انتخاب و انتصاب مدیران این حوزه، یکی از راههای بهبود و ارتقای مدیریت تربیت بدنی دانشگاه است. با توجه به اینکه شایستگی‌های اسلامی در اولویت اول قرار گرفت، پیشنهاد می‌شود با توجه به رهنمودهای قرآن کریم و

## منابع و مأخذ

۱. احمدی، علی‌اکبر؛ فاضلی کیریا، حامد؛ فقیه، محمدباقر (۱۳۹۲). «طراحی مدل مفهومی عمومی شاخص‌ها و مؤلفه‌های برنامه‌ریزی نیروی انسانی مبتنی بر شایستگی‌ها»، *فصلنامه راهبرد*، سال بیست‌و‌دوه، ش ۶۶، ص ۱۷۷-۱۴۷.
۲. اسدی، نوید؛ سجادی، سید نصرالله؛ گودرزی، محمود؛ مرادی، آرام (۱۳۹۴). «تبیین شایستگی‌های مدیران رویدادهای ورزشی»، *نشریه مدیریت ورزشی*، دوره ۷، ش ۲، ص ۱۷۴-۱۵۹.
۳. بابایی زکلیکی، محمدعلى (۱۳۸۵). «طراحی نظام جامع توسعه مدیران (تجربه در سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران)»، سومین کنفرانس توسعه منابع انسانی، تهران، مؤسسه مطالعات و بهره‌وری نیروی انسانی، ص ۳۲-۱۱.
۴. چیتساز، احسان؛ خزاعی، مسعود (۱۳۹۱). «مدل شایستگی معاونان فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌ها»، ج اول، تهران: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معاونت فرهنگی و اجتماعی، دفتر برنامه‌ریزی اجتماعی و مطالعات فرهنگی، ص ۲۲.
۵. درویشی، آذر (۱۳۸۹). «تبیین نقش شایستگی اخلاقی اسلامی مدیران عمومی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ص ۵۶.
۶. دهقانی سلطانی، مهدی؛ آلطه، حمیدرضا؛ قهری شیرین‌آبادی، الهه؛ طاهری، هادی (۱۳۹۴). «شناسایی عوامل مؤثر بر شایستگی‌های مدیران ایرانی اسلامی در سازمان‌های دولتی»، بهبود مدیریت، سال نهم، ش ۲، پیاپی ۲۸، ص ۹۷-۱۲۰.
۷. زاهدی، شمس‌السادات؛ شیخ، ابراهیم (۱۳۸۹). «الگوی قابلیت‌های راهبردی مدیران میانی دولتی»، *مطالعات مدیریت راهبردی*، ش اول، ص ۹۵-۱۳۹.
۸. قربان‌نژاد، پریسا؛ عیسی‌خانی، احمد (۱۳۹۲). «الگوی شایستگی مدیران براساس نهج‌البلاغه امام علی(ع)»، *فصلنامه مدیریت توسعه و تحول*، ش ۱۵، ص ۲۲-۱۷.

۹. گنجعلی، اسدالله؛ تیموریان، مرتضی؛ عبدالحسینزاده، محمد (۱۳۹۲). «بررسی معیارهای شایستگی در قرآن»، اسلام در پژوهش‌های مدیریتی، سال سوم، ش. اول، پیاپی ۷ (پاییز و زمستان)، ص ۹۱-۱۱۴.
۱۰. محمدی، مرتضی؛ اسماعیلی، محمد رضا؛ سجادی هزاوه، سید حمید (۱۳۹۵). «شناسایی و تعیین شایستگی‌های مورد نیاز مدیران ورزشی ناجا و ارائه الگو»، فصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت منابع در نیروی انتظامی، سال چهارم، ش. ۳، ص ۱۳۱-۱۴۰.
11. Ball, J., Simpson, S., Ardonino, P., Skemp-Arlt, K. (2008). "Leadership competencies of university recreational directors in Wisconsin". *Recreational Sports Journal*, 32(1), pp: 3-10.
12. Chen, C. (2004). "An examination of the competencies needed by sport managers in Taiwan (China)". Doctoral Dissertation, University of Idaho, Boise, America, p: 49.
13. Clark, J., Armit, K. (2010). "Leadership competency for doctors: a framework". *Leadership in Health Services*, 23(2), pp: 115-129.
14. Cochran, G. R. (2009). "Ohio State University extension competency study: Developing a competency model for a 21st century extension organization". Doctoral Dissertation, the Ohio State University, Columbus, America, p: 44.
15. Draganidis, F., Mentzas, G. (2006). "Competency based management: A review of systems and approaches". *Information Management & Computer Security*, 14, pp: 51-61.
16. Eksteen, E., Willemse, Y., Malan, D. D., Ellis, S. (2015). "Competencies and training needs for school sport managers in the north-west province of South Africa". *Journal of Physical Education and Sport Management*, 6(9), pp: 90-96.
17. Farzalipour, S., Velittin Balci, B., Ghorbanzadeh, M., Moharamzadeh, M., Seyyed Ameri, M. H., Kashef, M. M. (2012). "Determining the competencies of sport managers". *Journal of Applied Science Research*, 4(1), pp: 584-594.
18. Koenigsfeld, J. P., Kim, S., Cha, J., Perdue, J., Cichy, R. F. (2012). "Developing a competency model for private club managers". *International Journal of Hospitality Management*, 31(3), pp: 633-641.
19. McClelland, D. C. (1973). "Testing for competence rather than for intelligence". *American Psychologist*, 28(1), p: 1.
20. Retar, I., Marušič, U., Kolar, E. (2015). "Development instrument to determine competencies for performing the responsibilities of sport manager". 2<sup>nd</sup> International Scientific Congress, Slovenian Gymnastics Federation, Ljubljana, Slovenian, p: 55.
21. Ulrich, M., Kryscynski, D., Ulrich, D., Brockbank, W., Slade, J. (2016). "2016 HR competency model". Human Resource Competency Conference, Detroit, America, p: 63.